

LOs förslag på åtgärder för att möta effekterna av covid-19

LO-förbundens medlemmar har rätt till bästa möjliga skydd mot smitta, en god ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet samt en aktiv politik för tillväxt och jobb.

LO presenterade under våren år 2020, med anledning av pandemin, ett flertal förslag på åtgärder för att skydda svenska löntagare (PM *LOs förslag på åtgärder för att möta arbetslöshetskrisen*). Flera av dessa förslag har helt eller delvis förverkligats av regering och riksdag. LO sätter särskilt stor vikt vid de goda möjligheter till korttidspermittering som har funnits under år 2020, resurstillskotten till välfärden, de tillfälliga förbättringarna i a-kassan samt den omfattande utbyggnaden av antalet utbildningsplatser.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST info@lo.se HEMSIDA www.lo.se
FAKTURAADDRESS Fack 55801526, R 855, 106 37 Stockholm
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834

Landsorganisationen i Sverige

Sverige präglas just nu av en omfattande smittspridning, hög belastning på vården och ett stort antal avlidna. Många av de yrkesgrupper som LO-förbunden organiserar står i första ledet för att bekämpa pandemin och hålla igång samhället. LO menar att det är av största vikt att vaccineringen som nu är påbörjad sker effektivt och skyndsamt. De grupper som har störst behov av vaccinet måste prioriteras.

Under hösten har en kraftig återhämtning skett av svensk ekonomi, inte minst har svensk tillverkningsindustri utvecklats starkt. Men de företag och arbetstagare som är verksamma inom de kontaktnära¹ branscherna har haft en fortsatt tuff situation som nu försvåras under pandemins andra våg.

Arbetslösheten ökade kraftigt i Sverige under våren. Efter sommaren har ökningen avstannat. Men långtidsarbetslösheten har fortsatt att stiga.

LO presenterar i detta PM ett antal förslag på åtgärder.

Våra förslag har tre olika fokus:

1. Fokus de kommande månaderna, fram till att vaccinet rullats ut brett, måste vara att minimera antalet sjuka och döda på ett sätt som samtidigt ger företag och anställda inom de kontaktnära branscher rimliga möjligheter att övervintra. Ändamålsenliga villkor vid sjukdom eller risk för smitta är viktigt både för ekonomisk trygghet och för minskad smittspridning.
2. När pandemin klingar av behöver svensk ekonomi kickstartas genom breda satsningar på välfärd, digitalisering, energi och infrastruktur.
3. För att hindra att arbetslösheten biter sig fast på hög nivå behöver ett brett program sätts med alltifrån utbildningsplikt för kortutbildade till yrkesväxling för redan etablerade.

---

¹ Med kontaktnära branscher åsyftas de branscher där fysisk närhet mellan människor är svår att undvika. Dessa branscher drabbas hårt både av frivillig fysisk distansering och av explicita rekommendationer och regler med anledning av covid-19.

1. Åtgärder i väntan på vaccinering

LO-förbundens medlemmar har under pandemin drabbats hårdare än de flesta andra grupper, både hälsomässigt och privatekonomiskt. Många av LOs yrkesgrupper finns inom branscher som är kontaktnära. Endast några enstaka procent bland LO-förbundens medlemmar har möjlighet att distansarbete. Region Stockholm har publicerat en analys av hälsoeffekterna från covid-19. Analysen visar att inkomst är en av de mest centrala variablerna bakom covid-19-dödlighet samt att det finns ett tydligt samband mellan att ha ett yrke som inte medger hemarbete och risken att vårdas på sjukhus för covid-19.²

Villkor vid sjukdom eller risk för smitta

Ändamålsenliga villkor vid sjukdom eller risk för smitta är viktiga instrument både för att upprätthålla löntagarnas ekonomiska trygghet och för att minska risken för smittspridning. Tillfälliga åtgärder har införts av regering och riksdag. Men åtgärderna är otillräckliga.

- Karensavdraget måste avskaffas helt och permanent. Löntagare riskerar annars att tvingas gå till jobbet fastän de är sjuka. De har helt enkelt inte råd att stanna hemma och därmed ökar risken för sprittspridning.
- Skyddet för löntagare som smittas av covid-19 i sitt arbete är otillräckligt. Löntagare som smittats på sin arbetsplats måste självklart få sin skada klassad som arbetsskada/-sjukdom.
- LO vill att den orimliga prövningen av arbetsförmågan mot en fiktiv arbetsmarknad vid sjukdag 180 avskaffas permanent. I dag avbryts allt för många rehabiliteringsprocesser på grund av ett stelbent regelverk och en allt för stram lagtillämpning. Ett väl förankrat utredningsförslag (SOU 2020:6) ligger på regeringens bord och väntar på ett riksdagsbeslut.
- Försäkringskyddet för de med osäkra och tidsbegränsade anställningar måste stärkas. Även här ligger väl förankrade utredningsförslag (SOU 2020:26) på regeringens bord och väntar på riksdagsbeslut.
- Arbetsmiljöverkets statistik över coronarelaterade anmälningar och ärenden visar på tydliga brister i arbetsgivarnas systematiska arbetsmiljöarbete. Arbetsgivarna måste ges tydligare och starkare drivkrafter att motverka arbetsrelaterad ohälsa och underlätta återgången i arbete för sjukskrivna (se SOU 2020:24).

Ekonomiska stöd för kontaktnära branscher

Under början av år 2021 kommer det sannolikt finnas ett behov av att behålla och i delar förstärka nuvarande regler och rekommendationer för att minska smittan. LO menar att regler och rekommendationer som i praktiken stänger ner enskilda branscher måste mötas av offentliga ekonomiska stöd.

- LO menar att i det nuvarande läget krävs en kombination av olika ekonomiska insatser. Det viktigaste är att resurser verkligen når de mest drabbade företagen så att dessa företag får möjlighet att övervintra. Enkel handläggning måste eftersträvas. LO menar att exempel på stöd som bör övervägas är: hyressubventioner riktade direkt till företaget, riktat omställningsstöd samt ekonomiska bidrag vid betydande regelförändringar så som inskränkning av alkoholförsäljning. Företag som mottager stöd och bidrag ska inte kunna kombinera detta med vinstutdelningar.
- LO vill betona vikten av att de ekonomiska stöden måste fungera oavsett om företaget har en bolagsorganisation där varje anläggning är ett eget bolag eller om flera anläggningar ryms inom bolaget. Stödet måste ta sikte på omsättningstappet, inte organisationsform.

² Socioekonomiska faktorer och covid-19 i Stockholms län. November 2020. Stockholm: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm; 2020. Rapport 2020:10

Korttidspermittering på heltid för kontaktnära branscher

Det generösare systemet för korttidsarbete har av allt att döma varit den viktigaste åtgärden i den ekonomiska krispolitiken. Systemet har bidragit till att undvika utslagning av företag och arbetstillfällen. Att företag som mottar ekonomiskt stöd inte samtidigt kan göra aktieutdelningar har varit och är fortsatt viktigt för systemet ska uppfattas som legitimt. LO välkomnar att regering och riksdag har beslutat att förlänga det förstärkta stödet till korttidspermittering fram till halvårsskiftet 2021. I januari, februari och mars 2021 kommer subventionsgraden att vara 75 procent. Under april, maj och juni blir subventionsgraden 50 procent. Under januari till mars kommer permitteringar på upp till 80 procent av arbetstiden vara subventionerade.

- LO anser att en möjlighet måste införas med heltidspermittering för företag som är verksamma inom kontaktnära branscher. Systemet måste vara på plats fram till att restriktioner och regler kring pandemin kan lyftas. Syftet med heltidspermitteringen för kontaktnära branscher under återstoden av pandemin är att
  - ge bättre möjlighet för företag och anställda inom dessa branscher att övervintra de kommande månaderna samt
  - minska smittspridningen genom att ge fler löntagare möjlighet att avstå från närvaro på arbetsplatsen.
- LO menar att modellen med permittering kräver kollektivavtal för att hitta en effektiv balans mellan företagets och dess anställdas behov. Om permittering begränsas till företag med kollektivavtal skulle risken för missbruk av det offentliga stödet kraftigt minska.
- LO vill även lyfta fram vikten av statligt stöd för kompetensutvecklingsinsatser och validering i samband med korttidsarbete. Det är viktigt att information om det statliga stödet för kompetensutveckling verkligen når ut till de berörda parterna.

Skydda de arbetslösa

Under pandemin har närmare 100 000 fler blivit arbetslösa. Den ökade arbetslösheten har drabbat alla LO-förbund. Men några branscher är särskilt utsatta.

- Sverige behöver en välfungerande arbetslöshetsförsäkring som ger ekonomisk trygghet när löntagarna går från de gamla till de nya jobben. Som ett första steg måste de förbättringar som skett i arbetslöshetsförsäkringen under pandemin permanentas och framåt indexeras.
- Krisen har kraftigt ökat belastningen på de a-kassor som försäkrar löntagare inom de värst drabbade branscherna. Fler arbetslösa som är medlemmar i a-kassan leder till höjda kostnader för a-kassorna och i längden höjda medlemsavgifter. Arbetslöshetskassorna måste få ekonomiska förutsättning att utföra sitt uppdrag. LO ser ett behov av ett extra statligt ekonomiskt tillskott till de värst drabbade a-kassorna.

2. Kickstarta ekonomin

Betydande offentliga resurser används för närvarande i krisbekämpningen. Men för att säkerställa en stark återhämtning behöver mer resurser tillföras under de kommande åren. LO ser ett stort behov av att stimulera ekonomin på ett sätt som möter behoven i välfärden, underlättar den omfattande strukturomvandling som pandemin påskyndat samt investerar i den gröna omställningen av Sveriges ekonomi. Det finns utrymme för den offentliga ekonomin att gå med underskott under en längre period för att stimulera ekonomin.

Långsiktigt ekonomiskt stöd till välfärden

Regering och riksdag har tillfört betydande resurser till kommuner och regioner. Men det räcker inte, då välfärden var underfinansierad redan innan krisen. Framför allt måste resurstillskotten vara permanenta för att ge god effekt på sysselsättningen i kommunerna.

- Statsbidragen behöver under kommande år öka och indexeras för att stärka kommunernas ekonomi. Ett sådant besked skulle ge kommunerna långsiktiga planeringsförutsättningar för fler jobb och ökade investeringar. Det behövs också rejäla resurstillskott för att lösa de stora problemen som Coronakommissionen har belyst i sitt delbetänkande *Äldreomsorgen under pandemin*.

Ekonomiska stimulanser för omställning

Omfattande och långsiktiga strukturpolitiska insatser krävs för den digitala omställning som den ekonomiska krisen har accentuerat. Men också för att nå viktiga mål om fler bostäder och grön omställning.

- Offentliga aktörer bör tidigarelägga upphandlingar kring nya infrastrukturprojekt. Redan planerat underhåll och byggnationer måste fortsätta och påskyndas. Det behöver ställas krav kring schysta och trygga arbetsvillkor läggt i nivå med kollektivavtal i offentliga upphandlingar.
- Tillför ekonomiska resurser till kommunerna så att de kan bygga nya äldreboende för att möta det stora behovet.
- Staten bör kraftigt öka statsbidragen till att renovera och uppgradera svensk infrastruktur, särskilt för elektricitet och datortrafik.
- Ökade resurser bör även riktas mot järnväg och annan transportinfrastruktur samt mot energi och klimatåtgärder.
- Växla upp offentliga stöd till näringspolitik och innovations- och behovsmotiverade forskningsinsatser för att medverka till att upprätthålla branschens utveckling inom till exempel digitalisering och klimatomställning.

3. Brett program för att bekämpa arbetslösheten

Redan före pandemin var över 350 000 arbetslösa inskrivna på Arbetsförmedlingen. Många var kortutbildade och/eller relativt nya i Sverige. Under våren steg arbetslösheten kraftigt. Efter våren har ökningstakten avtagit. Men långtidsarbetslösheten har fortsatt att stiga. De som var arbetslösa redan före pandemin har nu en särskilt tuff situation. Tidigare kriser har lärt oss att de negativa effekterna på arbetsmarknaden ofta blir långvariga. LO vill se ett brett program för att bekämpa arbetslösheten och motverka att långtidsarbetslösheten biter sig fast.

Yrkesväxla för att möta strukturomvandlingen

Pandemin har accentuerat en strukturomvandling. Många löntagare har eller kommer behöva byta arbetsgivare eller till och med bransch. LO vill se betydande offentliga insatser för att underlätta omställning och yrkesväxling.

- Det är positivt att regeringen har ökat antalet utbildningsplatser till bland annat yrkesvux, yrkes högskolan och folkhögskolor. Men nu är det viktigt att ha en rekryteringsplan för hur platserna ska fyllas.
- Utveckla nya studiefinansieringsmöjligheter för vuxna att ta del av utbildningarna, både för yrkesverksamma och arbetslösa. En viktig reform är möjligheten att studera inom reguljär utbildning med arbetsmarknadspolitisk ersättning för den som väljer att läsa till ett bristyrke.
- Ett konkret förslag är att satsa på att låta yrkesskickliga arbetare som blir arbetslösa få stöd till att utbilda sig till yrkeslärare.
- Arbetsförmedlingen måste ges förbättrade förutsättningar att fokusera på sitt förmedlingsuppdrag och anvisa arbetslösa till lämpliga insatser. Ett starkt fokus måste finnas på att underlätta för löntagare att byta bransch.
- Arbetsförmedlingen måste ha en fysisk närvaro i hela Sverige, inte minst i de orter som drabbats hårdast av krisen till exempel kommuner som är starkt beroende av gränshandel.
- Stärk studie- och yrkesvägledningsinsatserna, gör dessa tillgängliga även för yrkesverksamma.
- Förstärk arbetet och säkerställ en långsiktig finansiering för validering av yrkesverksammas kunskaper. De moduler som branscherna använder sig av behöver användas och skalas upp.

Värna jobben för arbetslösa i Sverige

Sverige har i dag ett av världens mest liberala system för arbetskraftsinvandring. I de flesta andra jämförbara länder ställs krav på arbetskraftsbrist i det aktuella yrket och/eller att lönen i yrket är relativt hög. I Sverige saknas dylika regler, vilket gör att invandring sker till jobb så som köksbiträden och städpersonal.

- Reformera regelverket för arbetskraftsinvandring så att yrken där det inte råder brist värnas för arbetssökande som redan bor i Sverige.
- Mer måste göras för att stävja det grova utnyttjandet av arbetskraftsinvandrare, som i dag ofta tvingas arbeta för en lägre lön och mycket sämre villkor än vad som framgår av det arbetserbjudande som Migrationsverket byggt arbetstillståndet på.

Utbilda kortutbildade

Av de som i dag är inskrivna på Arbetsförmedlingen saknar cirka 80 000 en avslutad gymnasieutbildning. Risken att hamna i långtidsarbetslöshet är stor för dem med kort utbildning.

- LO vill se en bred palett av offentliga insatser för kortutbildade. Fortsätt att förbättra möjligheter för kortutbildade arbetslösa att delta i grundläggande utbildning. Koppla ersättningar till tydliga krav på deltagande i utbildningsinsatser. Sverige bör lära av modeller som används med framgång i Tyskland och våra nordiska grannländer.
- Inför LOs, Unionens och Svenskt Näringslivs kollektivavtalsmodell med Etableringsjobb som skulle ge bättre möjligheter för kortutbildade att kombinera arbete med utbildning.